Percepcije o vještačkoj inteligenciji (VI) građana BiH

INFORMACIJE O ISTRAŽIVANJU

Zašto dobijate ove informacije?

Pozvani ste da učestvujete u istraživanju o percepcijama o vještačkoj inteligenciji (VI) građana Bosne i Hercegovine. Cilj ovog istraživanja je ispitati nivo svijesti, stavove i povjerenje građana prema vještačkoj inteligenciji (VI). Istraživanje teži odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja:

RQ1: U kojoj mjeri su građani Bosne i Hercegovine upoznati s vještačkom inteligencijom (VI) i debatom koja je okružuje? Ovo pitanje obuhvata aspekte kao što su: šta ljudi misle da znaju o VI, gdje smatraju da se VI primjenjuje, kako doživljavaju njen uticaj i koje inicijative na nivou Evropske Unije (EU) vezane za etiku i zakonske regulative poznaju.

RQ2: U kojoj mjeri građani Bosne i Hercegovine odobravaju upotrebu VI? Ovo istraživačko pitanje istražuje stavove građana prema VI i njenoj upotrebi u određenim sektorima ili kontekstima, poput procesa zapošljavanja.

RQ3: Šta bi moglo doprinijeti povećanju povjerenja građana? Ovo pitanje istražuje prioritete građana za promociju odgovornog razvoja VI, uključujući akcije, aktere i etičke zahtjeve.

Da li morate učestvovati u ovom istraživanju?

Učestvovanje u istraživanju je u potpunosti dobrovoljno. Vaš pristanak je potreban i možete ga dati u nastavku. Ako odlučite da ne učestvujete, to ni na koji način neće uticati na Vas.

Šta tražimo od Vas tokom istraživanja?

Ako pristanete da učestvujete u ovom istraživanju, biće Vam postavljena serija pitanja o percepcijama, znanju i stavovima prema vještačkoj inteligenciji (VI). Također ćemo zatražiti osnovne demografske informacije, poput dobi, spola i nivoa obrazovanja. Ispunjavanje upitnika će trajati približno 15 minuta. Ne postoje tačni ili netačni odgovori; zanima nas Vaše iskreno mišljenje. Očekivano je da neće biti negativnih posljedica

nakon učestvovanja u istraživanju. Međutim, ako tokom ankete osjetite bilo kakvu nelagodu, slobodno možete prekinuti učestvovanje u bilo kojem trenutku.

Kako ćemo tretirati Vaše podatke?

Podaci prikupljeni tokom istraživanja koristiće se isključivo u naučne svrhe, kao materijal za doktorsku disertaciju. Pristup podacima ima samo glavna istraživačica. Svi podaci biće pohranjeni putem Google Forms platforme i zaštićeni prema važećim standardima za zaštitu privatnosti.

Šta još trebate znati?

Pitanja o istraživanju možete postaviti putem e-mail adrese: **ajlakarajko@gmail.com.**

Razumio/razumjela sam informacije o istraživanju. Imao/sam dovoljno prilika da postavim pitanja o istom. Razumijem o čemu se radi u istraživanju, šta se od mene traži, koje posljedice može imati učešće, kako će moji podaci biti obrađeni i koja su moja prava kao učesnika.

Razumijem da je učešće u istraživanju dobrovoljno. Sama/sam biram da učestvujem. Mogu prestati učestvovati u bilo kojem trenutku. Ako prestanem, ne moram objašnjavati zašto. Prestanak neće imati negativne posljedice za mene. Razumijem da će moji lični podaci biti obrađeni prilikom pristanka na učešće u ovom istraživanju. Ispod navodim na šta pristajem.

Pristanak na učešće u istraživanju i obradu ličnih podataka.

Pristajem
Ne pristajem

https://github.com/EU-Survey/Material/blob/main/S1_quest.pdf

Percepcije o vještačkoj inteligenciji građana Bosne i Hercegovine

Razgovarajmo o vještačkoj inteligenciji.

Razmotrite jednostavnu definiciju: Vještačka inteligencija (VI) odnosi se na računarske sisteme koji mogu obavljati zadatke koji obično zahtijevaju inteligenciju (npr. donošenje odluka, postizanje ciljeva, planiranje, učenje, rasuđivanje, itd.). VI sistemi mogu obavljati ove zadatke na osnovu ciljeva koje postavljaju ljudi uz nekoliko eksplicitnih instrukcija.

P1. Kada je u pitanju vještačka inteligencija (VI) i njen uticaj na društvo, smatram da je moj nivo kompetencije o ovoj temi:

1 - Gotovo nikakvo znanje

2 - Osnovno znanje

3 - Srednje znanje

4 - Napredno znanje

5 - Stručno znanje

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P2. Kako biste opisali svoj stav prema vještačkoj inteligenciji (VI) i njenim primjenama?

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan/na

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P3. U kojoj mjeri osjećate da vještačka inteligencija (VI) i njene primjene već utiču na Vaš svakodnevni život?

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P4. Jeste li ikada čuli za sljedeće evropske inicijative u vezi sa VI?

P4_1. Opća uredba o zaštiti podataka (GDPR).

(General Data Protection Regulation (GDPR))

☑ Da ☑ Ne

P4_2. Etičke smjernice za pouzdanu VI.

(Ethics Guidelines for Trustworthy AI)

☑ Da ☑ Ne

P4_3. Prijedlog regulative o VI.

(Proposal for a Regulation on AI)

☑ Da ☑ Ne

P5. Koliko često ste svjesni da koristite proizvod/uslugu koja se zasniva na VI ili je uključuje?

0 - Ne znam

1 - Nikad

2 - Rijetko

3 - Ponekad

4 - Često

5 - Uvijek

0 1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P6. Razmotrite sljedeću listu aplikacija. Molimo Vas da označite koje od njih mislite da mogu uključivati VI.

P6_1. Aplikacije za dijeljenje vožnje (npr. Uber, Lyft, Blabla car).

P6_2. Kalkulatori.

P6_3. Preporuke za sadržaj i proizvode (npr. Youtube, Amazon, Netflix).

P6_4. Stranice za rezervaciju smještaja (npr. Tripadvisor, Trivago, Airbnb).

P6_5. Kamera telefona.

P6_6. Aplikacije za slanje poruka (npr. WhatsApp, Telegram).

P6_7. Filteri za spam u emailovima.

P6_8. Pretraživači (npr. Google, Bing).

P6_9. Dronovi.

P6_10. Društvene mreže (npr. Facebook, Twitter).

P6_11. Aplikacije za navigaciju u saobraćaju (npr. Google Maps, Waze, TomTom).

P6_12. Aplikacije za prepoznavanje lica (npr. otključavanje telefona licem).

P6_13. Tekstualni editori (npr. Word, Open Office).

P6_14. Kalendar aplikacije (npr. Google Calendar, iCal).

P6_15. Internet pretraživači (npr. Chrome, Firefox).

P6_16. Aplikacije za video konferencije (npr. Zoom, Skype, Google Meet).

P6_17. Ništa od navedenog.

Other:

P7. U kojoj mjeri mislite da se VI koristi u sljedećim sektorima u Bosni i Hercegovini? Molimo Vas da koristite skalu od 1 do 5 za svoj odgovor.

P7_1. Zdravstvo (npr. podrška u dijagnostici, personalizovana medicina).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_2. Osiguranje (npr. otkrivanje prevara, personalizovana procjena rizika).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_3. Poljoprivreda (npr. robotska žetva, optimizacija usjeva).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_4. Finansije (npr. otkrivanje prevara, podrška u donošenju odluka o kreditima).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_5. Vojni sektor (npr. automatizovano oružje, sajber sigurnost za zaštitu podataka).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_6. Sprovođenje zakona (npr. prediktivno policijsko planiranje kako bi se identifikovala područja gdje je zločin moguć, prepoznavanje lica na javnim mjestima).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_7. Zaštita životne sredine (npr. predikcija klime, prognoza energetske žetve).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_8. Transport (npr. samovozeća vozila).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_9. Proizvodnja (npr. predviđanje potražnje, robotika).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P7_10. Upravljanje ljudskim resursima (npr. selekcija životopisa, planiranje radne snage).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8. Kako biste opisali svoj stav prema korištenju VI u sljedećim sektorima u Bosni i Hercegovini? Molimo Vas da koristite skalu od 1 do 5 za svoj odgovor.

P8_1. Zdravstvo (npr. podrška u dijagnostici, personalizovana medicina).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_2. Osiguranje (npr. otkrivanje prevara, personalizovana procjena rizika).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_3. Poljoprivreda (npr. robotska žetva, optimizacija usjeva).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_4. Finansije (npr. otkrivanje prevara, podrška u donošenju odluka o kreditima).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_5. Vojni sektor (npr. automatizovano oružje, sajber sigurnost za zaštitu podataka).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_6. Sprovođenje zakona (npr. prediktivno policijsko planiranje kako bi se identifikovala područja gdje je zločin moguć, prepoznavanje lica na javnim mjestima).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_7. Zaštita životne sredine (npr. predikcija klime, prognoza energetske žetve).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_8. Transport (npr. samovozeća vozila).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_9. Proizvodnja (npr. predviđanje potražnje, robotika).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P8_10. Upravljanje ljudskim resursima (npr. selekcija životopisa, planiranje radne snage).

1 - Snažno ne odobravam

2 - Ne odobravam

3 - Neutralan

4 - Odobravam

5 - Snažno odobravam

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P9. Pažljivo pročitajte sljedeći scenarij:

Zamislite da se prijavljujete za posao u velikoj kompaniji, a proces zapošljavanja se sastoji od dvije faze. Prva faza zasniva se na softveru za vještačku inteligenciju koji skenira Vašu biografiju i odgovore na niz pitanja o strateškim kompetencijama. Softver vam dodjeljuje ocjenu koja se koristi za odabir kandidata koji će preći u drugu fazu (intervju). Kompanija tvrdi da softver čini proces bržim i objektivnijim. Također, kompanija navodi da su podaci anonimni i da se ne koristi nijedna lična informacija. U kojoj mjeri biste se osjećali ugodno ili neugodno s ovim procesom?

1 - Vrlo neugodno

2 - Neugodno

3 - Neutralno

4 - Prilično ugodno

5 - Vrlo ugodno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P10. Pažljivo pročitajte sljedeći scenarij:

Zamislite da tražite pametno brojilo kako biste smanjili potrošnju energije u svom domu, smanjili troškove komunalnih usluga i usvojili održiviji način života. Nudi Vam se pametno brojilo koje koristi VI za analizu potrošnje energije u kući i daje preporuke za efikasnije korištenje. Među funkcijama, ovaj sistem Vam pruža priliku da primate personalizovane ponude od dobavljača energije koje Vam mogu pomoći da uštedite novac. Kompanija koja proizvodi pametno brojilo kaže da su Vaši podaci anonimni i da se nijedna lična informacija ne dijeli s trećim stranama bez Vašeg pristanka. U kojoj mjeri biste se osjećali ugodno ili neugodno s ovom aplikacijom?

1 - Vrlo neugodno

2 - Neugodno

3 - Neutralno

4 - Prilično ugodno

5 - Vrlo ugodno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P11. S obzirom na prethodne scenarije, koje aspekte bi organizacija koja razvija ili koristi VI trebala više uzeti u obzir? Molimo Vas da odaberete tri stavke i rangirate ih.

1 - Najbitnije

2 - Manje bitno

3 - Najmanje bitno

☑ Sigurnost i tačni rezultati
☑ Pošten tretman i pravedan pristup VI aplikacijama za sve članove društva
☑ Privatnost i zaštita podataka
☑ Ljudski nadzor nad ishodom i procesom VI
☑ Jasna komunikacija o svrsi i ograničenjima VI aplikacije
☑ Upravljanje rizikom i identifikacija odgovornosti
☑ Društveni i ekološki uticaj VI aplikacije

P12. Koliko su Vam važni sljedeći koraci za povećanje povjerenja u VI? Molimo Vas da koristite skalu od 1 do 5 za svoj odgovor.

P12_1. Skup zakona koje provodi nacionalna vlast i garantuje etičke standarde i društvenu odgovornost u primjeni VI.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P12_2. Dobrovoljne certifikacije koje izdaju pouzdane i kompetentne agencije koje garantuju etičke standarde i društvenu odgovornost u primjeni VI.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P12_3. Imati nezavisne stručne subjekte koji nadziru upotrebu i zloupotrebu VI u društvu, uključujući javni sektor, i informišu građane.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P12_4. Usvajanje i primjena samoregulisajućeg kodeksa ponašanja ili seta etičkih smjernica pri razvoju ili korištenju proizvoda VI.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P12_5. Pružanje jasnih i transparentnih informacija od strane pružaoca usluga koje opisuju svrhu, ograničenja i korištenje podataka proizvoda VI.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P12_6. Formiranje dizajnerskih timova koji promovišu raznolikost i društvenu uključenost (npr. rodnu raznolikost, različitu stručnost, etničku pripadnost, itd.) i konsultacije s različitim akterima tokom cijelog životnog ciklusa proizvoda VI.

1 - Uopšte nije važno

2 - Malo važno

3 - Umjereno važno

4 - Važno

5 - Vrlo važno

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P13. U kojoj mjeri se slažete da bi bolje obrazovanje o tome šta je VI, kao i njenim trenutnim i budućim upotrebama, povećalo Vaše povjerenje u nju?

1 - Uopšte se ne slažem

2 - Ne slažem se

3 - Neutralno

4 - Slažem se

5 - Snažno se slažem

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14. Koliko vjerujete sljedećim subjektima da osiguraju da je VI u najboljem interesu javnosti? Molimo vas da koristite skalu od 1 do 5 za svoj odgovor.

P14_1. Nacionalne vlade i javne vlasti.

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14_2. Evropska unija (uključujući Evropsku komisiju/Parlament).

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14_3. Univerziteti i istraživački centri.

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14_4. Udruženja potrošača, sindikati i društvene organizacije.

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14_5. Tehnološke kompanije koje razvijaju VI proizvode.

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P14_6. Kompanije društvenih mreža.

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P15. Sada kada ste odgovorili na nekoliko pitanja o VI, u kojoj mjeri osjećate da VI i njene primjene već utiču na Vaš svakodnevni život?

1 - Uopšte ne

2 - Ne previše

3 - Onako

4 - Donekle

5 - Mnogo

1 2 3 4 5
☑ ☑ ☑ ☑ ☑

P16. Da li biste bili zainteresovani za pohađanje besplatnog kursa o VI kako biste poboljšali svoje znanje?

Da

Ne

DEMOGRAFIJA

PA) Molimo označite regiju u kojoj živite:

□ Federacija BiH
□ Republika Srpska
□ Distrikt Brčko

PB) Molimo označite grad u kojem živite:

_____ [opcija za unos]

PC) Molimo označite veličinu grada u kojem živite po broju stanovnika:

□ Do 5.000 stanovnika
□ Između 5.000 i 10.000 stanovnika
□ Između 10.000 i 30.000 stanovnika
□ Između 30.000 i 100.000 stanovnika
□ Između 100.000 i 250.000 stanovnika
□ Preko 250.000 stanovnika

PD) Molimo označite Vaš spol:

□ Žensko
□ Muško
□ Drugo

PE) Molimo označite koliko imate godina:

□ 18-34
□ 35-54
□ 55-75

PF) Molimo označite svoje primarno zanimanje:

□ Preduzetnik / poslodavac
□ Samozaposleni / slobodni profesionalac
□ Menadžer, službenik

□ Administrativni radnik
□ Zanatlija
□ Vlasnik prodavnice, trgovac
□ Učitelj, profesor, pisac, novinar, umetnik
□ Fizički ili tehnički radnik
□ Student
□ Penzioner
□ Domaćica
□ Nezaposlen
□ Drugo_____[opcija za unos]

PG) Koji je vaš najviši nivo formalnog obrazovanja?

□ Niža srednja škola ili niže obrazovanje
□ Viša srednja škola
□ Post-srednje, ne-tercijarno obrazovanje
□ Kratki ciklus tercijarnog obrazovanja
□ Diplomski nivo ili ekvivalent
□ Master nivo ili ekvivalent
□ Doktorski nivo ili ekvivalent
□ NN

PH) Ako biste opisali svoje digitalne vještine, kako biste ih ocijenili:

□ Vrlo stručan/na: Siguran/na sam u svoje digitalne vještine, uvijek pratim inovacije, nemam poteškoća u digitalnom svijetu za sve što mi je potrebno i što me zanima
□ Stručan/na: Prilično sam siguran/na u svoje digitalne vještine, trudim se da iskoristim potencijale koje pružaju i da se ažuriram na novosti.
□ Dovoljno stručan/na: Nisam potpuno siguran/na u svoje vještine, ali se snalazim najbolje što mogu kada treba nešto obaviti online i trudim se da naučim nove vještine kad su potrebne.
□ Ne baš stručan/na: Nisam siguran/na u svoje vještine i moram tražiti pomoć za nove stvari koje ne razumijem.
□ Nimalo stručan/na: Koristim digitalne alate samo ako je strogo neophodno (npr. email, poruke).